

KOMENTARZ

UE wobec przybycia licznych uchodźców z Ukrainy

Marta Makowska, Jolanta Szymańska

Zbrojny atak Rosji na Ukrainę skłonił wielu obywateli tego kraju do poszukiwania bezpiecznego schronienia na terytorium UE. Masowe przybycie uchodźców jest wyzwaniem dla systemów recepcyjnych państw graniczących z Ukrainą oraz sprawdzianem ogólnoeuropejskiej solidarności. Wymaga doraźnej mobilizacji, ale też powrotu do dyskusji nad szeroką reformą unijnej polityki migracyjnej i azylowej.

Jaka jest skala kryzysu?

Według danych UNHCR z 1 marca br. od początku rosyjskiej inwazji Ukrainę opuściło przeszło 660 tys. osób. Wśród uciekinierów przeważają kobiety i dzieci, ponieważ ze względu na wprowadzoną 25 lutego br. powszechną mobilizację mężczyźni w wielu 18–60 lat nie mogą opuszczać kraju. Najwięcej osób przybyło dotychczas do Polski (według Straży Granicznej ok. 380 tys.). Uchodźcy kierują się też do innych państw członkowskich UE: do Węgier (ok. 95 tys.), Słowacji (ok. 30 tys.), Rumunii (ok. 90 tys., z czego ok. 40 tys. przybyło z terytorium Mołdawii). Z uwagi na skalę uchodźstwa i uproszczenie procedur wjazdowych trudno precyzyjnie oszacować liczbę osób, które opuściły już państwa frontowe (Polska, Słowacja, Węgry, Rumunia), udając się do innych krajów UE (w przypadku Rumunii wstępne szacunki wskazują, że ponad połowa przybyłych Ukraińców opuściła już ten kraj). Liczba uciekinierów z Ukrainy wciąż rośnie. UNHCR przewiduje, że w wyniku wojny nawet ok. 4 mln Ukraińców może opuścić swój kraj, a dodatkowe 7 mln będzie wewnątrz przesiedlonych.

Jak reagują państwa frontowe?

W pierwszym dniu zbrojnego ataku Rosji Polska uruchomiła dodatkowe punkty recepcyjne przy przejściach granicznych z Ukrainą, w których przybyłe osoby mogą uzyskać

informacje, podstawową pomoc medyczną i wsparcie rzeczowe (w tym wyżywienie). W kolejnych dniach, w obliczu dynamicznie narastającej liczby przybyszów, rządy państw frontowych maksymalnie uprościły procedury przyjęcia uchodźców. Obywatele Ukrainy przybywający do tych państw nie muszą mieć ważnych paszportów ani odbywać obowiązkowej kwarantanny. Rządy Polski i Słowacji uruchomiły ponadto strony internetowe dla uciekających z Ukrainy, zawierające podstawowe informacje, m.in. o obowiązujących procedurach wjazdowych. Polska dodatkowo przewiduje dla wszystkich obywateli Ukrainy bezpłatną pomoc medyczną oraz możliwość szczepień na COVID-19. Aby ułatwić ewakuację, we wszystkich państwach członkowskich UE graniczących z Ukrainą wprowadzono też dla obywateli tego kraju bezpłatną komunikację niektórymi środkami transportu.

Jaka jest reakcja UE?

Komisja sformułuje wytyczne dla państw frontowych w sprawie ujednoczonej kontroli granicznej. Wsparcie zaproponowały ponadto unijne agencje – Europejska Agencja Azylowa oraz Frontex. UE przeznaczy dodatkowe 90 mln euro na programy pomocy w sytuacjach nadzwyczajnych, które wesprą ofiary działań zbrojnych przebywające obecnie na Ukrainie i w Mołdawii. Komisja koordynuje również dostarczanie pomocy materialnej na

KOMENTARZ PISM

Ukrainę za pośrednictwem unijnego mechanizmu ochrony ludności.

Komisja zaproponowała ponadto uruchomienie w odniesieniu do obywateli Ukrainy dyrektywy z 2001 r. o tymczasowej ochronie. Przewidziany w niej mechanizm (nigdy niestosowany w praktyce) miałby umożliwić Ukraińcom legalne przebywanie na terytorium UE nawet przez trzy lata (ponad obowiązujący ich obecnie 90-dniowy limit ruchu bezwizowego). Uzyskaliby oni czasowe prawo pobytu, dostęp do zakwaterowania, opieki zdrowotnej, pracy, szkolnictwa i świadczeń społecznych. Propozycja może zostać poddana pod głosowanie w Radzie już 3 marca br.

Jakie są wyzwania na przyszłość?

Doraźna mobilizacja państw europejskich i instytucji UE niosących pomoc obywatelom Ukrainy powinna iść w parze z pakietem długofalowego wsparcia. Państwa członkowskie

powinny zaoferować programy integracyjne umożliwiające uciekinierom w przypadku przedłużania się kryzysu włączenie do rynku pracy, a dzieciom i młodzieży – do krajowych systemów edukacyjnych.

Otwarta postawa wobec uchodźców z Ukrainy (w tym propozycja objęcia ich dyrektywą o ochronie tymczasowej) kontrastuje z dotychczasową niechęcią państw europejskich do przyjmowania uchodźców z innych regionów objętych konfliktami. Rodzi to obawy o stosowanie podwójnych standardów w europejskiej polityce azylowej. Wyzwaniem dla UE pozostaje w tym kontekście wypracowanie spójnych, zgodnych z europejskimi zasadami i prawem międzynarodowym mechanizmów reagowania na sytuacje kryzysów uchodźczych w przyszłości. Przybycie uchodźców z Ukrainy stanowi zatem przesłankę do intensyfikacji dyskusji nad [unijnym pakietem migracyjno-azylowym](#), którego propozycję przedstawiła Komisja we wrześniu 2020 r.